

THE FINAL CURVE

K.C.P.E TRIAL -2020

-KISWAHILI- SEHEMU YA KWANZA: LUGHA

Muda: Saa 1 Dakika 40

SOMAKWAMAKINI MAAGIZO YAFUATAYO

1. Umepewa kijitabu hiki cha maswali na karatasi ya kujibu. Kijitabu hiki kina maswali 50.
2. Ikiwa utataka kuandika chochote ambacho si jibu andika katika kijitabu hiki.
3. Ukisha chagua jibu lionyeshwe katika **KARATASI YA MAJIBU** na wala sio katika kijitabu cha maswali.

JINSI YA KUTUMIA KARATASI YA MAJIBU

4. Tumia penseli ya kawaida.
5. Hakikisha ya kwamba yafuatayo yameandikwa katika karatasi ya majibu
NAMBARI YAKO YA MTHANI
JINA LAKO
JINA LA SHULE YAKO
6. Kwa kuchora kistari katika visanduku vyenye nambari zinazokuhusu, onyesha namba yako kamili ya mthani (yaani nambari ya shule. Na zile namba tatu za mthaniwa) katika sehemu iliyotengwa mwanzo wa karatasi ya majibu.
7. Usitie alama zozote nje ya visanduku.
8. Iweke safi karatasi yako ya majibu
9. Kwa kila swali 1-50 uniepewa majibu manne. Majibu hayo yameonyeshwa kwa herufi A, B, C, D. Ni jibu **MOJA** tu kati ya hayo manne ambayo ni sahihi. Chagua jibu hilo
10. Kwenye karatasi ya majibu, jibu sahihi lionyeshwe kwa kuchora kistari katika kisanduku chenye herufi uliyochagua kuwa ndilo jibu.

Mfano:

Katika kijitabu cha maswali:

19. Kamilishi methali: Ukiona vyaelea jua _____
- A. vyaenda
B. vimeundwa
C. vyazima
D. vyaisha

Jibu sahihi ni B.

19. [A] ~~[B]~~ [C] [D]

20. [A] [B] [C] [D]

21. [A] [B] [C] [D]

22. [A] [B] [C] [D]

Katika visanduku vinavyoonyesha majibu ya swali namba 19, kisanduku chenye herufi B ndicho kilichochoywa kistari.

11. Chora kistari chako vizuri. Kistari chako cheusi na kisijitokeze nje ya kisanduku.
12. Kwa kila swali, chora kistari katika kisanduku kimoja tu kati ya visanduku vinne ulivyopewa.

Kitabu hiki cha maswali kina kurasa 8 zilizopigwa chapa.

© umetungwa na kuchapishwa na Tangent Ventures

FUNGUA UKURASA

Soma vifungu vifuatavyo. Vina nafasi 1 mpaka 15. Kwa kila nafasi umepewa majibu manne.

Chagua jibu lifaalo zaidi kati ya yale uliyopewa.

Sarufi ya Kiswahili ___ 1 ___ vipengee vingi sana ambavyo havina budi ___ 2 ___ barabara na kwa undani na watu wote ___ 3 ___ lugha hii ya Kiswahili. ___ 4 ___ lazima yeyote anayejiifunza Kiswahili ajue nomino ambata ___ 5 ___ ___ 6 ___. Isitoshe, ajue maana za methali kama mwanamke mzuri hakosi kilema humaanisha ___ 7 ___

1. A. inazo B. inao C. inacho D. inavyo
2. A. kufahamiwa B. kufahamisha C. kufahamikwa D. kufahamishwa
3. A. wangejiifunza B. watajiifunzao C. wajifunzao D. waliojiifunzao
4. A. Lakini B. Aidha C. Badala D. Bali
5. A. mithili B. labda C. bila D. mathalani
6. A. kimya, shughuli, dalili B. mjamzito, kipimamvua, mjusikafiri
C. chuma, saa, kifuhiko D. Kabarak, Arusha, Malindi
7. A. heri kuwa na kitu kibaya kuliko kukosa
B. hapana binadamu asiyekuwa na upungufu au udhaifu fulani
C. mtoto huwa kama mzazi wake
D. kila mtu anaweza kupata ulemavu

Saidi alizaliwa na ___ 8 ___ katika familia ___ 9 ___. Wazazi wake walikuwa wafanyabiashara ___ 10 ___ waliosafiri nchini na ng'ambo kwa shughuli hizo. Hata hivyo, Saidi alikuwa kijana ___ 11 ___. Alikuwa na mazoea ya kuwatukana watu na hata kuwapiga watoto wengine ___ 12 ___ Jambo ___ 13 ___ liliwahuzunisha sana wazazi wake. Baba yake ___ 14 ___ ushauri kuwa heshima si ___ 15 ___ lakini aliyatia masikio yake pamba.

8. A. kulezwa B. kulelewa C. kulewa D. kuleka
9. A. isiojiweza B. iliojiwezesha C. isiojiwezesha D. iliojiweza
10. A. maalum B. maamuma C. maarufu D. maafu
11. A. mtundu B. mpole C. mkubwa D. mnene
12. A. : B. . C. () D. ;
13. A. hilo B. hiyo C. hayo D. hizo
14. A. alimpea B. alimpa C. alimwuliza D. alimrudishia
15. A. utume B. ujumbe C. utumwa D. unafikii

Kutoka swali la 16 -30, jibu swali kulingana na maagizo uliyopewa.

16. Chagua orodha iliyo na vokali pekee

A. ch, dh, th, sh

B. b, p, th, dh

C. e, o, u, i

D. a, b, k, n

17. ***“Tutaenda kucheza baada ya masomo.”***

Wanafunzi walisema. Katika usemi taarifa ni:

A. Wanafunzi walisema tutaenda kucheza baada ya masomo.

B. Wanafunzi walisema wataenda kucheza baada ya masomo.

C. Wanafunzi walisema kuwa wangeenda kucheza baada ya masomo.

D. Wanafunzi waliomba kwenda kucheza baada ya masomo.

18. Ni sentensi ipi iliyotumia kiunganishi sahihi?

A. Naomba unipe wala shilingi kumi ninunulie andazi.

B. Usile minghairi ya kunawa.

C. Aghalabu hukupita mtihani, hutapata tuzo leo.

D. Watoto watiiifu hadi hupendwa na walimu.

19. Chagua sentensi yenye ‘kwa’ ya sababu

A. Tuliandamana bega kwa bega hadi uwanjani.

B. Amepandishwa cheo kwa uaminifu wake.

C. Kuimba kwa Bahati hufurahisha watu wengi.

D. Katika insha nilipata alama thelathini kwa arubaini.

20. Baraza ni la wazee na _____ ni la nyuki.

A. bunda

B. shumbi

C. kaumu

D. bumba

21. Chagua kinyume cha;

Kapera ameingia ndani ya nyumba ya shaibu.

A. Mwanamwali ametoka nje ya nyumba ya ajuza.

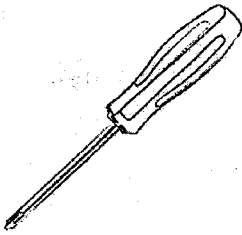
B. Mseja ametoka nje ya nyumba ya buda.

C. Mwanamwali ametoka ndani ya nyumba ya Mzee.

D. Mseja ameingia ndani ya nyumba ya kijana.

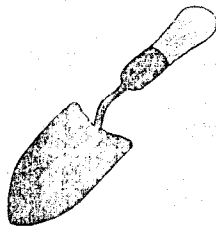
22. Chagua jibu lenye maelezo sahihi
- Nauli ni malipo ya kuingia kwenye ukumbi au sinema.
 - Kiangazamacho ni malipo ya kumshikia moto kwa mara ya kwanza.
 - Kiinuamgongo ni malipo ya mtu aliyestaafu.
 - Fidia ni malipo ya adhabu inayotozwa kortini.

23. Vifaa hivi vya ufundi vinajulikana kama

i

- bisibisi
- shepe
- atepe
- sururu

ii

- shepe
- sururu
- filifili
- patasi

24. Kanusha sentensi hii:
Ungevaa nguo ungehisi joto.
- Usingevaa nguo usingehisi joto
 - Hungevaa nguo hungehisi joto.
 - Ungevaa nguo usingehisi joto.
 - Ungevaa nguo hungehisi joto

25. Ikiwa mtondo itakuwa Jumatano, leo ni:
- Jumamosi
 - Ijumaa
 - Jumapili
 - Jumatatu

26. Malizia methali hii
Palipofia ndege hapakosi _____
- manyoya
 - mayai
 - makinda
 - mifupa

27. Bainisha aina ya maneno yaliyopigiwa mstari katika sentensi hii
Mtoto wao amesimama wima mlangoni.
- Kivumishi kimilikishi, kitenzi, kielezi
 - Kivumishi, kielezi, kihusishi
 - Kivumishi, kielezi, kielezi
 - Kivumishi kimilikishi, kielezi, kiunganishi

28. Chagua sentesi yenye matumizi sahihi ya kiulizi.
- Je? Unaweza kukaa siku ngapi bila chakula.
 - Salale? Hujui tofauti kati ya mbu na mbung'o!
 - Haambiliki hasemezeki? Hawezi kushauriwa.
 - Nilimshinda mpinzani mkubwa sembuse wewe usiyekuwa na chochote?

29. Tegua kitendawili hiki:
Ziwa la kwetu twaogelea kandokando.
- Uji
 - Moto
 - Joto
 - Kidimbwi

30. Sentensi hii itakuwaje katika hali ya ukubwa?
Mkia wa mbuzi ulikatwa kwa kisu
- Kia la buzi lilikatwa kwa jisu.
 - Mamkia ya mbuzi yalikatwa kwa visu.
 - Jikia la jimbuzi lilikatwa kwa iikisu..
 - Kikia cha kibuzi kilikatwa kwa kijisu.

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu maswali 31 mpaka 40.

Ingawa viungo vyote vya mwili ni muhimu, nafikiri kuwa jicho ni sehemu muhimu zaidi. Jicho ni kiungo cha mwili kinachotumiwa kuonea au kutazamia. Ukiwauliza vipofu watakuambia kwa kinywa kipana kuwa ni afadhali kuumia mkono au mguu kuliko kuumia jicho. Macho yakipoteza uwezo wake wa kuona, ulimwengu wa mtu hujaa giza na aghalabu mtu hushindwa kujifanyia mambo bila udhia.

Hii ina maana kuwa lazima na sharti kila mmoja ayatunze macho yake. Hatuna budi kuyatunza na kulinda macho dhidi ya maambukizi. Afya nzuri ya macho hutegemea kwa kiasi kikubwa virutubishi vinavyopatikana katika vyakula tulavyo. Virutubisho kama Omega 3, Zinki na Vitamini C na E husaidia kupunguza hatari ya magonjwa ya macho.

Mtoto wa jicho ni kitu chenye rangi nyeupe ambacho huota kwenye jicho na kumfanya mtu ashindwe kuona vizuri. Tatizo hili linaweza kupunguzwa kwa kula vyakula vyenye virutubisho. Retina ni sehemu ya jicho ambayo hupokea nuru ndani ya jicho. Retina hupokea taarifa ambayo ni mwanga wa kitu unachokiona kisha kuisafirisha taarifa hiyo kwenda kwenye ubongo ili ubongo uweze kufanya utambuzi wa kitu hicho ni nini hasa. Retina inapochoka mtu hushindwa kutambua vitu anavyoviona. Kuchoka kwa retina kunaweza kusuluhishwa kwa ulaji wa vyakula vyenye virutubisho.

Kupata virutubisho vyote hakikisha sahani yako haikosi vyakula kama: mboga za kijani kama spinachi, mchicha na sukumawiki. Aidha, zoea kula samaki, mayai (zingatia mayai ya Kienyeji), machungwa na matunda mengine yenye uchachu. Kumbuka kuwa lishe salama ambayo ina wanga na sukari kidogo pamoja na vyakula vya mafuta kama nazi, parachichi na samaki, kwa wingi itakusaidia kukuepusha na kuugua maradhi ya kisukari. Kisukari ni chanzo mojawapo cha upofu.

Utafiti umeonyesha kuwa uvutaji sigara husababisha kuchoka haraka kwa retina na kushindwa kufanya kazi. Hili husababisha wingu kwenye mboni ya jicho. Kama hujaanza kuvuta sigara usianze hata kidogo. Kwa wale ambao kila wakijaribu kuacha kuvuta sigara wanashindwa, hawana budi kutafuta msaada wa madaktari.

Njia nyingine ya kutunza macho ni kupunguza matumizi ya vifaa vya kielektroniki vinayotoa mwangaza mkali kama kompyuta, simu na televisheni. Mwangaza mkali unaotolewa na vifaa hivi husababisha uchovu wa macho. Pia hufanya macho kutoona vizuri na kuwa na mawenge. Vilevile huleta maumivu ya shingo, mabega na mgongo. Kulinda macho yako hakikisha kuwa unatumia miwani maalum ya kuzuia athari ya miale ya mwangaza wa vifaa vya kielektoniki.

Iwapo unafanya kazi zinazohitaji matumizi makubwa ya kompyuta, hakikisha kuwa kila baada ya dakika ishirini hivi unapumzisha macho kwa kuangalia pembeni au juu kwa sekunde thelathini.

Hali kadhalika epuka michezo mibaya kama ya kucheza kwa vijiti usije kujeruhiwa machoni. Yote tisa, kumi ni kwamba ni muhimu kwa kila mmoja wetu kwenda hospitalini kufanya vipimo na uchunguzi wa macho mara kwa mara. Hasa kwa watoto, itasaidia kugundua magonjwa mapema na kuyatibu. Kinga ni bora kuliko tiba.

31. Kulingana na aya ya kwanza;
 A. Jicho si sehemu muhimu kama viungo vingine.
 B. Viungo vyote vina umuhimu ingawa jicho ni muhimu zaidi.
 C. Watu wasioweza kuona hutumia midomo badala ya macho.
 D. Kuumia mkono au mguu ni kuzuri zaidi.
32. Kifungu kimebainisha kuwa macho yakipoteza uwezo wake wa kuona;
 A. Dunia nzima huwa na giza.
 B. Mtu hushindwa kujifanyia mambo.
 C. Mtu hupata shida katika shughuli zake.
 D. Hutamani kuumia kiungo kingine.
33. Chagua jibu ambalo si sahihi kulingana na aya ya pili:
 A. Mtu ana hiari ya kutunza macho yake.
 B. Afya nzuri ya macho hutegemea vyakula tulavyo.
 C. Omega 3, Zinki na Vitamini hupunguza hatari ya magonjwa ya macho.
 D. Ulaji wa vyakula vyenye virutubisho hupunguza hatari ya maambukizi ya magonjwa ya macho.
34. Chagua jibu sahihi kulingana na kifungu.
 A. Virutubisho vinavyopatikana katika vyakula humaliza kabisa magonjwa ya macho.
 B. Athari ya mtoto wa jicho hufanya mtu asiwe na uwezo wa kuona kabisa.
 C. Afya ya macho hutegemea virutubisho vipatikanavyo katika vyakula pekee.
 D. Ingawa kuna njia nyingine za kutunza macho, ulaji wa vyakula vyenye virutubisho ndiyo njia kuu.
35. Kwa mujibu wa aya ya tatu:
 A. Mtu anapochoka retina hushindwa kutambua vitu anavyoviona
 B. Ulaji wa vyakula kunaweza kusuluhisha tatizo la kuchoka kwa retina
 C. Retina huhusika kwa kiwango kikubwa kufanikisha utambuzi wa ubongo kwa kile kilichoonekana.
 D. Retina ni sehemu ya jicho ambayo hutuma nuru ndani ya jicho..
36. Ni kipi si kirutubishi cha kusaidia kupunguza ugonjwa wa macho?
 A. Omega 3
 B. Zinki
 C. Vitamini C
 D. Vitamini D
37. Mwandishi anapinga hali gani hasa katika aya ya sita?
 A. Upatikanaji wa wingu kwenye mboni ya jicho.
 B. Uvutaji wa sigara.
 C. Kuta uta msaada wa madaktari.
 D. Retina kushindwa kufanya kazi.
38. Ipi hapa haijatajwa kama njia ya kutunza macho?
 A. Kukoma kabisa kutumia vifaa vya kielektroniki.
 B. Kuepuka uvutaji wa sigara.
 C. Ulaji wa vyakula vinavyofaa.
 D. Kuepuka michezo hatari inayoweza kujeruhi.
39. Neno '*pembeni*' lina maana gani kama lilivyotumiwa?
 A. Mbali
 B. Mbele
 C. Katikati
 D. Kando
40. Uchunguzi wa macho ni muhimu kwa vile:
 A. Husaidia kuepuka mambo yanayodhuru macho.
 B. Husaidia kugundua magonjwa mapema na kuyadhibiti.
 C. Husaidia waliotumia kompyuta kwa njia isiyofaa.
 D. Hukinga macho ya mtu kutokana na magonjwa

Soma Kifunga kifuatacho kisha ujibu maswali 41-50.

Ilitokea wakati ambapo ukosefu wa nafasi za kazi ulikita mizizi. Ilikuwa vigumu sana kupata kazi yoyote ile. Hata wale waliokuwa na elimu ya kiwango cha juu pia walijipata wakiathiriwa na hali hii. Wakati huo msemu wa: *'Kazi ni kazi bora mkono uende kinywani'* ulipata umaarufu mkubwa. hawakuchagua wala kubagua kazi. "Bora kazi si kazi bora", ndivyo walivyosikika wakisema vijana wengi waliokuwa wakitaafuta kazi.

Ilitokea kuwa Zuzu bin Juha alikuwa mmoja wa *waliokula mwande* katika utafutaji wa kazi. Kutwa kucha Zuzu bin Juha alizunguka katika pembe zote za mtaa wao akitafuta kazi yoyote. Alinua kupata kazi ajikimu yeye mwenyewe. Licha ya hayo, kishawishi kikubwa cha kusaka ajira kilikuwa kumsaidia mama yake aliyekuwa ni mlemavu. Kwa ndege mzuri, Zuzu bin Juha aliajiriwa kazi na tajiri mmoja aliyetitwa Lalaheri. Kazi yenyewe ilikuwa si ngumu kama zile za wafanyakazi wengine kwenye boma la Lalaheri. Kazi yake ilikuwa rahisi kama nini! Ilikuwa kazi ya kunadhifisha bustani la Bwana Lalaheri peke yake.

Ingawa wakati mwingine angehitajika kufunga na kufungua lango kuu, hiyo siyo iliyokuwa kazi yake kuu. Alifanya hivyo tu endapo bawabu hakuwapo au alikuwa ameenda likizoni. Katikati ya boma la Lalaheri palikuwa na mti mkubwa sana wa mjakaranda. Mti huo mkubwa ulipendeza na kurembesha mandhari kwa maua yenye rangi ya urujuani na yenye sura ya tarumbeta na majani madogo madogo.

Mti huo licha ya uzuri wake ulipukutisha na kuangusha majani kila wakati. Mintaarufu ya hayo, kazi kubwa ya Zuzu bin Juha ilikuwa ni kuyafagia majani yaliyopukutishwa na mti huo. Kazi hiyo aliifanya vizuri sana. Daima hakukosa jifagio kubwa mkononi.

Kazi hiyo ilimpendeza sana mwajiri wake. Hata kabla ya muda waliokuwa wameagana kuwa angemwongeza mshahara kufika, Lalaheri alimwongezea mshahara maradufu. Kuongezewa mshahara huku kulimpa motisha Zuzu bin Juha wa kufanya boma liwe safi zaidi.

Wakati mwingine Zuzu alipokuwa hafagii, hafyeki wala kupura na kupogoa nyua, angewapa mkono wafanyakazi wengine. Mathalani angewasaidia wajakazi katika kazi zao kama kuchanja kuni, kukuna nazi, kupara samaki miongoni mwa kazi nyingine nyingi. Hili lilifanya mwajiri ampende na kumchukulia kama mtoto wake mwenyewe.

Nyakati za wikendi, Lalaheri alipokuwa akipeleka familia kwa madhari au pikiniki alimwomba Zuzu bin Juha kuandamana nao. Maisha yake Zuzu yalibadilika yakawa ya kutamaniwa na wengi. Hata nyama zilimkubali! Alinenepa na kuwa tambo la mtu. Alikuwa mtanashati, wangeandamana na Lalaheri, ungedhani Zuzu ndiye naye Lalaheri ni mwajiriwa. Siku moja Zuzu alimwendea mwajiri na kumwambia, "Aisee! Nimepata suluhu la tatizo la majani yaangukayo na kuchafua mazingira!" Lalaheri alimpa ruhusa ya kufanya alivyoona ikiwa vyema. Zuzu hakupoteza wakati, alitwaa shoka na kuuangusha mjakaranda huo. Aliukatakata vipande vipande na kuuchanjachanja kuwa kuni. Alipofagia pahali hapo baada ya kuking'oa kisiki cha mti wenyewe.

Furaha aliyokuwa nayo Zuzu ilikuwa haina mfano. Alijua kuwa kazi yake ingekuwa rahisi sana. Jioni hiyo Lalaheri alipofika alishangaa jinsi boma lilivyokuwa safi. Zuzu alimwelezea kwa furaha kuu vile alivyofanya. Lalaheri alimpongeza na kumwambia, "Mkono ulishao haukatwi!" Zuzu hakuelewa maana ya maneno hayo. Alijua maana tu baada ya kupokea barua ya kupigwa kalamu. Machozi yalimtoka milizamu milizamu. Alikuwa amejimwagia unga wake mwenyewe. Mwiba wa kujidunga...

41. Aya ya kwanza imedhihirisha kuwa:
 A. Waliokuwa na elimu ya kiwango cha juu hawakuathirika kama wale waliokuwaa wamesoma.
 B. Si kazi zote ambazo zilikuwa hazipatikani kwa urahisi.
 C. Hali ya mambo ilifanya watu kuridhia kazi yoyote ile iliyopatikana.
 D. Vijana ndio waliokuwa waathiriwa wakubwa wa tatizo la ukosefu wa kazi.
42. *'Kazi ni kazi bora mkono uende kinywani'* inaonyesha kuwa:
 A. Matunda ya kazi hayawezi kuonekana kwa siku moja.
 B. Kazi ya lazima huchosha na kumsumbua mtu kuliko kazi ambayo amejitolea kufanya.
 C. Watu wanastahili kutegemea kazi zao badala ya kutegemea watu wengine.
 D. Hakuna kazi iliyo bora mradi iweze kukidhi mahitaji ya anayefanya.
43. Chagua jibu sahihi kwa mujibu wa aya ya tatu:
 A. Licha ya kunadhifisha boma la Bwana Laheri, Zuzu aliajiriwa kufanya kazi ya langoni.
 B. Kazi ya kufungua na kufunga lango ilikuwa ikifanywa kwa zamu kati ya Zuzu na bawabu.
 C. Ingawa kazi kuu ya Zuzu ilikuwa kusafisha boma, upo wakati aliposaidia kazi nyingine ilipobidi.
 D. Mti mkubwa wa mjakaranda ulikuwaa karibu na lango la boma la Bwana Laheri.
44. *'Mti huo, licha ya uzuri wake, ulikuwa ukipukutisha na kuangusha majani kila wakati'*
 Ni methali gani inayoweza kujumlisha ujumbe huu?
 A. Hakuna masika yasiyokuwa mbu.
 B. Ila haifichiki, hujifichua yenyewe.
 C. Ivumayo haidumu.
 D. Kupata si kukosa.
45. Kulingana na kifungu:
 A. Zuzu alikuwa hajui jinsi ya kutunza mazingira.
 B. Zuzu hakufahamu uhusiano wa kazi yake na mjakaranda.
 C. Zuzu hakung'amua sababu ya mti kuwa kwenye boma.
 D. Zuzu hakujua kufanya kazi aliyopewa.
46. Chagua tabia ya Zuzu kulingana na kifungu hiki
 A. Mwenye bidii, mjinga.
 B. Mwenye maarifa, mkwele.
 C. Mwenye heshima, mvumilivu.
 D. Mwenye busara, mkarimu.
47. Kauli, *'Hata nyama zilimkubali'* inamaanisha nini kulingana na hadithi hii?
 A. Alikufa
 B. Alikula nyama
 C. Alinona
 D. Alinenepa
48. Kifungu kimebainisha kuwa:
 A. Zuzu alikuwa akitafuta kazi ya kujisaidia yeye mwenyewe.
 B. Kitendo cha Zuzu kuukata mjakaranda kinadhihirisha kuwa alikuwa na ujuzi wa kazi.
 C. Laheri aliona hakuna haja ya kumwajiri Zuzu tena ilhali kazi yake ilikuwako.
 D. Zuzu alikuwa na nia ya kuboresha utendakazi wake kwa kuukata mjakaranda.
49. Kauli, *'Mkono ulishao haukatwi'* ina maana kuwa:
 A. Hapana haja ya kushindana na watu waliotuzidi nguvu.
 B. Tuwasaidiapo watu na wao watatusaidia pia.
 C. Tufanyapo jambo fulani tufikirie jinsi litakavyotuathiri
 D. Hatufai kujeruhi kiungo cha mwili tutumiacho kulia chakula
50. *"Mwiba wakujidunga..."* Nukta tatu zilizotumiwa katika sentensi hii zinaitwa
 A. Mabano
 B. Dukuduku
 C. Vistari
 D. Nukta pacha